

I. DEFINIȚIA LEGALĂ ȘI COMENTARIU INTRODUCȚIV

Infracțiunea ce constă în raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de același sex, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare – *forma de bază* [art. 218 alin. (1) C.pen.].

Formă asimilată a violului – orice alte acte de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de același sex, comise prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare [art. 218 alin. (2) C.pen.].

Distincția realizată de legiuitor între art. 218 și art. 219 C.pen. reprezintă *summa divisio* în materia agresiunilor sexuale, care implică lipsa consimțământului victimei.

Violul reprezintă cea mai gravă formă dintre agresiunile sexuale. Privind în trecut se remarcă faptul că legenda violului Lucreției de către Sextus Tarquinius, urmat de sinuciderea acesteia este prezentat de către istorici ca momentul care a declanșat revolta ce a condus la tranziția Romei Antice de la imperiu la forma republicii. Această temă „mitologică” prezentă ulterior și în lucrările scriitorilor (Shakespeare) sau pictorilor (Tițian sau Botticelli) vine să evidențieze abuzul de putere și respingerea constantă a agresiunilor sexuale de către societate.

Violul nu poate fi privit doar ca o agresiune fizică sau psihică, ci în special ca o formă violentă de negare a libertății sexuale și intimității persoanei sau de neglijare a riscului ca o persoană să nu își fi exprimat consimțământul pentru întreținerea unui act de penetrare sexuală.

În doctrină (*G. Fiandaca, E. Musco*, op. cit., p. 244) s-a arătat că libertatea sexuală, ca drept fundamental al persoanei umane, are un sens pozitiv – dreptul fiecărei persoane de a-și exprima liber înclinațiile sexuale – și un sens negativ – dreptul de a împiedica exploatarea propriului corp, fără consimțământ prealabil, în scopul obținerii satisfacției erotice.

CUVINTE CHEIE

Actul sexual de orice natură este o noțiune utilizată pentru a desemna: raportul sexual ori actul sexual oral sau anal cu o persoană (hetero sau homosexual), precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală.

Raportul sexual reprezintă o conjuncție corporală dintre organele sexuale bărbătești și cele femeiești.

NU FI TENTAT SĂ CONSIDERI CĂ (...)

- (...) **1.** sinuciderea unei persoane poate fi incriminată ca omor, **deoarece** în cazul acestei infracțiuni este necesar ca victima infracțiunii să fie o altă persoană decât cea care suprimă viața; în schimb, determinarea sau înlesnirea sinuciderii constituie o infracțiune autonomă.
- (...) **2.** săvârșirea unei fapte din glumă ori în contextul unei farse exclude posibilitatea reținerii intenției indirecte și atrage reținerea culpei, **deoarece** atunci când făptuitorul a lăsat în sarcina providenței soarta vieții victimei, deși față de contextul și modul de acțiune riscul de a se produce decesul era semnificativ, se va reține că acesta a prevăzut posibilitatea producerii urmării imediate și a acceptat-o;
- (...) **3.** producerea unui accident rutier va atrage întotdeauna reținerea comiterii faptei din culpă, **deoarece** raportat la circumstanțele comiterii faptei accidentul rutier poate fi comis și cu intenție

B. Subiect

1. Activ (autor, coautor, instigator, complice)

- orice persoană (fizică/juridică) cu capacitate penală.

2. Pasiv

- a. persoana (fizică/juridică) care a suferit un prejudiciu ca urmare a comiterii faptei;
- b. poate fi:
 - **principal:** persoana prejudiciată;
 - **secundar:** persoana indusă în eroare, care a suferit sau nu o pagubă.

C. Latura obiectivă

1. Element material

- a. *conduita făptuitorului:* prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase ori ca mincinoasă a unei fapte adevărate; conduita făptuitorului poate consta *fie într-o acțiune* (cel mai adesea), *fie într-o inacțiune* (consecutivă încălcării obligației generale de a comunica adevărul persoanei interesate și de a acționa cu bună-credință);
- b. *efectul pe plan psihic produs asupra victimei prin conduita făptuitorului:* inducerea în eroare a victimei; astfel se ajunge la crearea unei reprezentări distorsionate, eronate sau false a realității care produce efecte cu privire la procesul decizional al victimei;
- c. *conduita victimei induse în eroare:* adoptarea unei decizii prin care sunt lezate drepturile și interesele sale patrimoniale. Conduita făptuitorului nu produce efecte numai în plan psihic, ci, în urma acțiunii sau inacțiunii făptuitorului victima adoptă un comportament cu relevanță patrimonială, obiectivat într-o acțiune sau inacțiune prin care se produce urmarea imediată a infracțiunii.
 - **înșelăciunea în contracte:** fapta poate fi comisă și cu prilejul încheierii sau executării unui contract, *nefiind însă necesar ca inducerea în eroare să fi fost determinantă pentru încheierea sau executarea contractului de persoana vătămată*;
 - **înșelăciunea în legătură cu acte ilicite:** fapta poate fi comisă cu ocazia întocmirii unor acte care pot avea fie natura unor contravenții, fie chiar valență infracțională prin care se produce o pagubă subiectului pasiv.

2. Urmarea imediată

- producerea unui prejudiciu material [pierderea efectiv suferită (*damnum emergens*) la momentul consumării infracțiunii, nu și beneficiul nerealizat (*lucrum cessans*), care va fi avut însă în vedere în privința soluționării acțiunii civile].

3. Legătura de cauzalitate

- trebuie dovedit faptul că activitatea de inducere în eroare a avut ca urmare producerea unui prejudiciu.

D. Latura subiectivă

- numai intenția directă calificată prin scop (*obținerea pentru sine sau pentru altul a unui folos patrimonial injust*);
- nu prezintă importanță mobilul cu care a fost comisă fapta.

E. Variante agravate

a. înșelăciunea săvârșită prin folosirea de nume mincinoase (nume reale sau imagine care nu sunt ale făptuitorului), de calități mincinoase (calități pe care nu le are făptuitorul) ori de alte mijloace frauduloase [art. 244 alin. (2) C.pen.];

- *numele mincinoase* pot fi utilizate în urma comiterii unui fals privind identitatea dacă sunt întrunite condițiile art. 327 C.pen., care nu este absorbit de înșelăciune, dar care absoarbe uzul de fals;
- *calitățile mincinoase* folosite pot conduce și la reținerea uzurpării de calități oficiale (art. 258 C.pen.), dacă făptuitorul a efectuat și un act în legătură cu acea calitate pe lângă folosirea calității în scopul inducerii în eroare;
- *mijloacele frauduloase* folosite frecvent în practică constau în înscrisuri falsificate; falsul material sau intelectual sau uzul de fals nu sunt absorbite în înșelăciune;
- dacă mijlocul fraudulos constituie el însuși o infracțiune, se va reține concursul real cu înșelăciunea;
- în DCC nr. 676/2018 s-a reținut că art. 244 alin. (2) C.pen. *nu operează cu o dublă incriminare*. Faptul că se reține în toate cazurile, inclusiv atunci când folosirea mijlocului fraudulos constituie prin el însuși infracțiune, înșelăciunea calificată nu înseamnă dubla sancționare a infracțiunii. *Mijloacele frauduloase folosite de făptuitor pot fi o diversitate de fapte ilicite*. Simpla existență a acestora, indiferent de numărul sau gravitatea lor, conferă infracțiunii de înșelăciune caracterul calificat, fiind necesară, potrivit voinței legiuitorului, o sancționare mai aspră a acestei categorii de infractori. Faptul că mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune nu poate schimba caracterul agravat al incriminării. A pune pe același plan escrocul care folosește mijloace frauduloase ce nu sunt infracțiuni cu acela care folosește astfel de mijloace, dar care constituie prin ele însele infracțiuni, înseamnă a acorda impunitate acestuia din urmă pentru infracțiunile respective, ceea ce este inadmisibil;
- instanța de contencios constituțional a mai arătat că varianta agravată a infracțiunii de înșelăciune se deosebește de varianta-tip numai prin mijloacele prin care a fost săvârșită acțiunea de amăgire, de inducere în eroare a subiectului pasiv și care sunt de natură să asigure mai ușor reușita acestei acțiuni. Potrivit art. 244 alin. (2) teza a II-a C.pen., dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, va exista concurs între infracțiunea de înșelăciune varianta agravată și infracțiunea care se referă la mijlocul fraudulos (de exemplu, infracțiunea de folosire de înscrisuri false prevăzută de art. 323 C.pen., uzurparea de calități oficiale prevăzută de art. 258 C.pen., infracțiunea de exercitare fără drept a unei profesii sau activități prevăzută de art. 348 C.pen.).

b. înșelăciunea care a produs consecințe deosebit de grave [art. 244 raportat la art. 256¹ C.pen.];

- înșelăciunea comisă fie în forma de bază, fie în condițiile variantei agravate prevăzute de art. 244 alin. (2) C.pen., care a produs consecințe deosebit de grave.

SUBIECTE RECAPITULATIVE

1. Există vreo ipoteză în care furtul poate fi considerat o infracțiune complexă?
2. Se poate reține absorbția naturală a unei alte infracțiuni în cea de furt?
3. Este posibilă sustragerea unei creanțe înțelese în sens de *negotium*?
4. Poate fi comis furtul de către un coindivizar în dauna altuia?
5. Cadavrul unei persoane poate face obiectul infracțiunii de furt, după ce a avut loc procesiunea de înmormântare? Dar înainte, în timp ce se afla în locuința familiei pentru desfășurarea slujbelor religioase și a priveghiului?
6. Pentru comiterea furtului este necesară realizarea unui act de manipulare a bunului realizat de făptuitor?
7. Cum se obiectivează teoria civilistă a posesiei compuse din *corpus* și *animus* în materia furtului?
8. Se poate reține comiterea infracțiunii de furt dacă din eroare proprietarul bunului îl remite făptuitorului care și-l însușește fără efectuarea vreunei alte manopere?
9. Pentru reținerea tipicității subiective a furtului este necesară constatarea voinței făptuitorului de a-și apropia bunul ori a dorinței sale de sporire a patrimoniului?

PLAN DE RĂSPUNS

1. Identificarea situațiilor de fapt care sunt relevante pentru formularea unui răspuns

- a. victimă minoră care nu își exprimă acordul la actele de penetrare sexuală;
- b. pătrunderea fără drept pe timp de noapte de trei persoane împreună în domiciliul persoanei vătămate;
- c. întreținerea în aceeași împrejurare prin constrângere de către X și Y de multiple acte de penetrare sexuală cu persoana vătămată;
- d. determinarea prin amenințare și violență de către Y a lui Z să întrețină acte sexuale cu persoana vătămată constrânsă și să o atingă în zonele intime. Comiterea de acte de penetrare sexuală de către Y împreună cu Z;
- e. lipsa vreunei restrângeri a libertății persoanei după momentul consumării violului.

2. Determinarea infracțiunii/instituției/ilor de drept incidente

- a. viol în varianta agravată (asupra unui minor și de două sau mai multe persoane împreună) – art. 218 alin. (1) și (3) lit. c) și f) C.pen., precum și violarea de domiciliu în varianta agravată (în timpul nopții) – art. 224 alin. (1) și (2) C.pen.;
- b. circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) C.pen. în cazul violării de domiciliu; neaplicarea acestei circumstanțe și în cazul violului;
- c. acțiunea lui Z sub imperiul constrângerii fizice – art. 24 C.pen.;
- d. participația improprie a lui Y la faptele lui Z (art. 52 C.pen.);
- e. condițiile de aplicare a tratamentului sancționator (art. 80 C.pen., art. 83 C.pen., art. 91 C.pen.).

3. Aplicarea legii situațiilor de fapt identificate

- a. X, Y și Z au întreținut raporturi sexuale și acte sexuale prin constrângere cu persoana vătămată. Coautorat la fapta tipică și antijuridică de viol prevăzută de art. 218 alin. (1) și (3) lit. c) și f) C.pen.;
- b. nu există niciun caz de înlăturare a imputabilității faptei pentru X și Y. Fapta acestora constituie infracțiunea de viol;
- c. X și Y comit violul în condițiile unității naturale colective de infracțiune, fiind realizată în aceleași împrejurări spațio-temporale o singură acțiune infracțională și mai multe acte de executare; întreruperile intervenite în intervalul de timp în care a fost săvârșită fapta sunt întreruperi firești, raporturile și actele sexuale fiind săvârșite în cadrul unui proces execuțional unic;

e. X, Y și Z au comis în coautorat infracțiunea de violare de domiciliu în timpul nopții, iar răspunderea penală este agravată și de acțiunea concomitentă a acestora – art. 224 alin. (1) și (2) C.pen. cu aplicarea art. 77 lit. a) C.pen.

4. Concluzii

a. X și Y vor fi condamnați pentru comiterea în concurs real a infracțiunilor de viol și violarea de domiciliu, prevăzute de art. 218 alin. (1) și (3) lit. c) și f) C.pen. și art. 224 alin. (1) și (2) C.pen. cu aplicarea art. 77 lit. a) C.pen. Soluția de condamnare se impune față de limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru infracțiunea de viol și de necesitatea asigurării unui tratament sancționator unitar al pluralității din infracțiuni. În funcție de procedura de judecată urmată și de reținerea unor cauze de atenuare, având în vedere și quantumul pedepsei rezultante aplicate, nu este exclusă posibilitatea suspendării sub supraveghere a executării pedepsei.

b. Z va fi achitat în temeiul art. 16 alin. (1) lit. d) teza a II-a C.proc.pen. ca urmare a reținerii unei cauze de neimputabilitate în privința acuzației de viol. În ceea ce privește acuzația de violare de domiciliu, instanța poate opta între renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, suspendarea sub supraveghere și condamnarea cu executare în regim de detenție în funcție de modalitatea de evaluare a criteriilor prevăzute de art. 74 C.pen.

1. în doctrină (V. Iftenie, D. Dermengiu, op. cit., p. 234) s-a arătat că **numărul de zile de îngrijire medicală** reprezintă *numărul de zile prin care se estimează în mod direct, din punct de vedere medico-legal, gravitatea unei/unor leziuni sau boli posttraumatice*; stabilirea numărului de „zile de îngrijire medicală” ține cont de *criteriul diagnostic* (tipul, localizarea, mărimea și numărul leziunilor traumatiche), *criteriul terapeutic-prognostic (recuperator)* [perioada de timp necesară aplicării unei terapii (medicamentoasă, chirurgicală, recuperatorie) – fie în ambulatoriu, fie prin internare în spital, pentru leziunea traumatică respectivă], *criteriul antecedentelor patologice* (starea de sănătate anterioară traumatismului suferit de victimă; așa-numitul „teren” al pacientului/victimei este determinat de vârstă, boli preexistente, stare de nutriție, particularități legate de sex etc. Această *noțiune medical-juridică* de „zile de îngrijire medicală” nu trebuie confundată cu timpul de vindecare anatomică, timpul de incapacitate temporară de muncă (concediu medical) sau perioada de spitalizare (sau durata terapiei aplicată prin internare în spital) ori cu perioada recuperatorie – de vindecare funcțională;

2. în literatura medico-legală (V. Iftenie, D. Dermengiu, op. cit., p. 235) s-a arătat că **infirmitatea** reprezintă „*un criteriu medico-legal indirect prin care sunt evaluate consecințele posttraumatice și definește o vătămare corporală (gravă), totală (completă) sau parțială (incompletă), cu caracter definitiv, ce presupune existența unei urmări de natură morfologică, morfo-funcțională sau numai funcțională, ce produce un prejudiciu fizic și/sau psihic și care generează persoanei respective o stare de inferioritate*. Prejudiciul fizic poate fi reprezentat prin: pierderea unui organ și/sau încetarea sau diminuarea semnificativă și definitivă a funcționalității acestuia, pierderea sau reducerea semnificativă și definitivă a unui simț, lipsa unui segment corporal (a unei părți corporale importantă ca mărime) și/sau paralizia ori alterarea semnificativă (definitivă) a sensibilității locale. Prejudiciul psihic, indiferent de forma și intensitatea sub care se manifestă, trebuie să aibă un substrat organic obiectivabil (spre exemplu, cicatricea meningo-cerebrală). (...) Pentru a putea fi interpretată drept infirmitate, consecința posttraumatică trebuie să fie *definitivă*, adică să nu mai fie susceptibilă de refacere, în sensul că, nici pe cale naturală și nici ca urmare a vreunei intervenții medico-chirurgicale nu se va mai putea obține remediarea”;

3. este posibil ca acțiunea violentă să aibă drept urmare atât pierderea unui simț, cât și a unui organ aflat în directă legătură cu simțul și totodată crearea unei prejudiciu estetic permanent (de pildă, pierderea unui glob ocular ca urmare a intervenției chirurgicale consecutive agresivității care are drept urmare pierderea văzului, dar și prejudiciul estic permanent în urma eviscerației);

4. în legătură cu urmarea constând într-un **prejudiciu estetic grav și permanent**, în DCC nr. 703/2016 s-a reținut că: **a.** în această noțiune nu se încadrează prejudiciul estetic temporar ce se remediază de la sine, pe cale naturală, și nici ipoteza în care ascunderea unui astfel de prejudiciu estetic se realizează printr-o proteză, întrucât nu echivalează întotdeauna cu înlăturarea acestuia. Leziunile care au produs o dizarmonie la nivelul feței, care nu poate fi ștearsă printr-o intervenție chirurgicală, putându-se numai ameliora aspectul cicatricilor, constituie un prejudiciu estetic grav și permanent; **b. caracterul de permanență a prejudiciului estetic** presupune o consecință posttraumatică care nu este susceptibilă de refacere, în sensul că, nici pe cale naturală, nici ca urmare a vreunei intervenții medico-chirurgicale, nu se va mai putea obține remedierea. Astfel, tăierea părului și raderea sprâncenelor nu constituie sluire, deoarece acestea sunt supuse procesului de regenerare; **c. gravitatea prejudiciului estetic** constă în schimbarea înfățișării normale a unei persoane într-una neplăcută, respingătoare, într-o desfigurare (schimbarea aspectului feței), în deformare (schimbarea formei corpului) sau în mutilare (desprinderea unei părți din corp). Practic, varianta din vechiul Cod penal referitoare la „sluire” avea în vedere aceste consecințe, definite *lato sensu* de practică ca fiind un prejudiciu estetic grav și permanent; **d. prejudiciul estetic grav** reprezintă modificarea morfologică sau estetică a aspectului fizic natural al persoanei, de natură a-i crea un prejudiciu fizic real și evident, independent de posibilitatea – lipsită de certitudine – de ameliorare prin metode chirurgicale și de durată. Așa fiind, înfățișarea fizică a persoanei se constituie într-un drept subiectiv care poate fi atins când se comite infracțiunea de vătămare corporală, iar când repararea nu mai poate avea loc pe cale naturală, individul afectat percepe desfigurarea ca fiind cauza suferințelor sale psihice, conștientizând nu numai infirmitatea, ci și consecințele acesteia, respectiv compasiunea sau dezgustul celor cu care vine în contact, ceea ce duce la retrăirea evenimentelor cauzale. Tot astfel, marea diversitate a consecințelor ce pot fi produse asupra fizionomiei victimei sau asupra unor procese fiziologice, determinate nu numai de modul în care agresorul acționează, ci și de particularitățile anatomice și fiziologice ale fiecărui individ, fac dificilă, dacă nu chiar imposibilă, generalizarea efectelor în raport cu leziunea rezultată. De aceea, neputându-se ajunge la o concluzie cu valabilitate de generalizare, este evident că nici urmările la care se referă prevederile textului criticat nu pot fi stabilite decât de la caz la caz, în raport cu specificul fiecărei cauze, ceea ce nu se poate realiza decât de instanța investită cu judecarea fiecărui proces concret;

5. infracțiunea de vătămare corporală *absoarbe* infracțiunea de amenințare dacă, imediat după ce făptuitorul amenință victima cu exercitarea de violențe, o lovește, *fiind însă absorbită* în infracțiunea de omor, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, tâlhărie, ultraj, ultraj judiciar etc.;

6. în cazul în care făptuitorul exercită violențe asupra victimei în scopul punerii în primejdie a vieții acesteia, se va reține săvârșirea unei tentative la infracțiunea de omor/omor calificat săvârșită cu intenție directă/indirectă, iar nu forma agravată prevăzută de art. 194 alin. (2) C.pen.;

7. nu poate fi reținut concursul ideal între infracțiunea de vătămare corporală atunci când vătămarea corporală are ca urmare praeterintenționată avortul [art. 194 alin. (1) lit. d) C.pen.] și cea de întrerupere a cursului sarcinii care a avut ca urmare vătămarea corporală [art. 201 alin. (3) C.pen.];

8. infracțiunea de vătămare corporală nu poate fi reținută în concurs ideal cu infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte în cazul în care fapta se comite împotriva aceleiași victime;

9. fapta constituie infracțiune și în caz de *error in personam* sau *aberratio ictus*.

indirectă, nu doar din culpă (de pildă, atunci când conducătorul auto conduce cu o viteză de 150 km/h în localitate trecând la toate semafoarele pe culoarea roșie, context în care lovește un pieton care traversa legal pe trecerea de pietoni; sau în ipoteza în care după producerea accidentului, deși se afla în poziția de garant, nu intervine pentru salvarea victimei, iar inacțiunea sa se plasează în lanțul cauzal, conducând la decesul victimei;

→ (...) **4.** în cazul suprimării vieții unei persoane nu prezintă importanță în niciun caz scopul sau mobilul, **deoarece** în ipoteza în care omorul este comis din interes material (*mobilitate specială*) se va reține forma calificată a omorului prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. b) C.pen., iar dacă *scopul urmărit* la comiterea omorului este acela ca făptuitorul sau un terț să se sustragă de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse se va reține comiterea omorului calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. c) C.pen. Omorul poate fi comis și fără vreun mobil sau scop anume, cum ar fi situația descrisă de *A. Camus* în *Străinul* cu privire la momentul în care Meursault, după ce participă la înmormântarea mamei sale, ucide fără vreun motiv anume un bărbat arab prin executarea mai multor focuri de armă.